

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دوره دکتری جمعیت‌شناسی

گروه علوم انسانی

کمیته تخصصی علوم اجتماعی

مصوب سیصد و هشتاد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره دکتری جمعیت‌شناسی

گروه: علوم انسانی

رشته: جمعیت‌شناسی

گرایش:

دوره: دکتری

کد رشته:

کمیته تخصصی: علوم اجتماعی

شورای عالی برنامه‌ریزی در سیصد و هشتاد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱ براساس طرح دوره دکتری جمعیت‌شناسی که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده، و مقرر می‌دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره دکتری جمعیت‌شناسی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم‌الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می‌شوند.
ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی می‌باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۷۸/۱۲/۱ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری جمعیت‌شناسی در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می‌شود.

رأی صادره سیصد و هشتاد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی
مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱
در خصوص برنامه آموزشی دوره دکتری جمعیت شناسی

۱) برنامه آموزشی دوره دکتری جمعیت شناسی که از طرف گروه علوم انسانی
پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره سیصد و هشتاد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱ در مورد
برنامه آموزشی دوره دکتری رشته جمعیت شناسی صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت : به معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

فصل اوّل

مشخصات کلی برنامه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصل اوّل

برنامه دوره دکتری جمعیت‌شناسی

۱- مقدمه و تعریف

هر چند سابقه اظهارنظر در مورد جمعیت و حتی اتخاذ سیاستها و خط مشی‌هایی در مورد جنبه‌های مرتبط با آن به هزاره‌های پیشین برمی‌گردد از نیمه دوم قرن هفدهم میلادی با شروع مطالعات تجربی در زمینه‌های مربوط به جمعیت مقدمات ایجاد رشته‌ای علمی به نام جمعیت‌شناسی شروع می‌شود. فراهم شدن اطلاعات مبسوط جمعیتی از دو قرن پیش و به ویژه در قرن حاضر، رشد شتابان جمعیت، اهمیت فزاینده جمعیت در برنامه‌ریزی‌های سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و بالاخره فراهم شدن زمینه‌های آکادمیک و علمی به شکل‌گیری و توسعه دانش جمعیت و اهمیت روزافزون آن منجر شده است. تعریف جمعیت‌شناسی (Demography) در اختصاصی‌ترین وجه آن می‌تواند چنین باشد "مطالعه جمعیت‌های انسانی از نقطه‌نظر تغییراتی که ارتباط متقابل سه عامل زاد و ولد، مرگ و میر و مهاجرت در آنها به وجود می‌آورند." در حیطه‌ای وسیع‌تر مطالعات جمعیتی (Population Studies) "به روابط متقابل میان موضوعات جمعیتی با جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی" می‌پردازد. علم جمعیت خود دارای شعب متعددی هم چون جمعیت‌شناسی محض (Demography Formal) جمعیت‌شناسی اجتماعی (Social Demography) جمعیت‌شناسی اقتصادی (Economic Demography) جمعیت‌شناسی تاریخی (Historical Demography) جمعیت‌شناسی ریاضی (Mathematical Demography) می‌باشد. علاوه بر جنبه‌های فوق که به طور مستقیم در مطالعات جمعیت‌شناسی مورد مذاقه و بحث قرار می‌گیرد، طبیعت میان رشته‌ای جمعیت‌شناسی این علم را با رشته‌های متعدد دیگری از علوم در ارتباط قرار می‌دهد. علمی همچون بهداشت، اکولوژی، جغرافیا، مردم‌شناسی،

باستانشناسی، زیست‌شناسی، ژنتیک و اپیدمیولوژی.

۲- ضرورت و اهمیت نقش جمعیت‌شناسی

مسئله رشد شتابان جمعیت و ابعاد متنوع متأثر از آن از جمله ترکیب و توزیع نامتناسب جمعیت، مهاجرت‌های بی‌رویه روستا به شهر، تنگناهای مرتبط با آموزش، اشتغال و تأمین بهداشت و مسائل زیست‌محیطی، اهمیت خاصی به مطالعات جمعیت‌شناسی داده است.

در کشور ما ایران نیز موضوع جمعیت از ابعاد متعددی مورد توجه و بحث صاحب‌نظران اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، محققان، برنامه‌ریزان و دستگاه‌های دولتی بوده است. تربیت و تأمین نیروی انسانی ماهر در زمینه جمعیت‌شناسی توسط دانشگاه‌ها به منظور برخورد علمی و محققانه با موضوعات و مسائل جمعیتی از ضرورت‌های زمان ما است. به همین لحاظ گروه آموزشی جمعیت‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در کنار ارائه و تدریس دروس متعددی در زمینه جمعیت‌شناسی و آمار در دوره کارشناسی رشته علوم اجتماعی، در سال ۱۳۶۷ اقدام به دایر کردن دوره کارشناسی ارشد این رشته نمود و تاکنون تعدادی فارغ‌التحصیل نیز داشته است. ولی افزایش روزافزون تعداد دانشجویان دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد از یک طرف و افزایش جمعیت و نیاز بیشتر به مطالعات و برنامه‌ریزی‌های جمعیتی از طرف دیگر باعث شده که تعداد اساتید و محققان فعلی در رشته جمعیت‌شناسی نتوانند پاسخگوی این نیازهای روزافزون باشند. همچنین با توجه به اهمیتی که در کشور و به خصوص در دانشگاه تهران به اشاعه تحصیلات تکمیلی داده شده گروه جمعیت‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی که اولین و تنها گروه علمی این رشته در کشور می‌باشد با یک برنامه‌ریزی و جذب اساتید و معلمان آمادگی خود را برای برقراری دوره دکتری جمعیت‌شناسی اعلام می‌نماید.

۳- اهداف دوره دکتری جمعیت‌شناسی

با توجه به طرح نقش مقوله جمعیت در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی اجتماعی و ضرورت تربیت نیروی انسانی کارآ در این زمینه می‌توان اهداف ذیل را برای ایجاد دوره دکتری جمعیت‌شناسی نام برد.

- ۱- تربیت کادر آموزشی برای دروس جمعیت‌شناسی در رشته‌های علوم اجتماعی، اقتصاد و جمعیت‌شناسی در دانشگاه‌ها و مدارس عالی کشور.
- ۲- تربیت پژوهشگر و محقق امور و مسائل جمعیتی به منظور مشارکت در مطالعات و طرح‌های جامع ملی و منطقه‌ای.
- ۳- تقویت بنیه علمی اساتید و کارشناسان برجسته و مدرس در دانشگاه‌ها جهت شناخت و تجزیه و تحلیل بهتر مسائل اجتماعی.

۴- شرایط انتخاب دانشجوی

- شرایط پذیرش در دوره دکترای جمعیت‌شناسی به ترتیب عبارت است از:
- ۱- داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های علوم اجتماعی، اقتصاد و آمار.
 - ۲- موفقیت در آزمون زبان انگلیسی معادل تافل (کسانی که قبولی تافل نداشته باشند باید در آزمون زبان دوره دکترای شرکت کنند).
 - ۳- پذیرش در آزمون دوره دکترای جمعیت‌شناسی

۵- شرایط انتخاب واحد

دانشجویان پس از پذیرفته شدن در آزمون دوره دکترای و گذراندن دروس پیش‌نیاز ابتدا با هدایت استاد راهنما ضمن گذراندن دروس اجباری از نیمسال دوم به بعد در یکی از زمینه‌های تخصصی جمعیت‌شناسی که علاقمند به مطالعه بوده و می‌خواهند پایان‌نامه بگذرانند واحدهای اختیاری خود را به صورت مباحث تخصصی جمعیت‌شناسی انتخاب نموده و دروس اختیاری خود را می‌گذرانند و پس از گذراندن کلیه واحدها و قبولی در امتحان جامع طرح پایان‌نامه خود را به مرحله اجرا درمی‌آورند.

۶- تعداد واحدهای درسی دوره دکترای جمعیت‌شناسی

دروس پایه	۷ واحد
دروس اجباری	۹ واحد
دروس اختیاری	۶ واحد
پایان‌نامه	۲۰ واحد
جمع واحدها	۴۲ واحد

فصل دوّم

جداول دروس

الف - دروس پایه

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	
	جمع	عملی	نظری			
	۳۴	-	۳۴	۲	نقد نظریه‌های جامعه‌شناسی معاصر	۱
	۵۱	-	۵۱	۳	روشهای تحقیق پیشرفته	۲
	۳۴	-	۳۴	۲	روشهای تحلیل آماری پیشرفته و نرم افزارهای متناسب آن	۳
	۱۱۹		۱۱۹	۷	جمع	

ب - دروس تخصصی - اجباری

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	
	جمع	عملی	نظری			
درس شماره ۳	۵۱	-	۵۱	۳	سمینار تحقیقات جمعیت‌شناسی	۴
درس شماره ۲	۳۴	-	۳۴	۲	جمعیت‌شناسی ریاضی	۵
درس شماره ۱	۳۴	-	۳۴	۲	نظریه‌های خاص جمعیت	۶
درس شماره ۳	۳۴	-	۳۴	۲	روشهای غیرمستقیم برآوردهای جمعیت	۷
	۱۵۳	-	۱۵۳	۹	جمع	

فصل سوّم

سرفصل دروس

ج - دروس اختیاری - مباحث تخصصی جمعیت‌شناسی*

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۸	جمعیت، منابع و توسعه پایدار	۲	۳۴	-	۳۴
۹	جمعیت و بهداشت	۲	۳۴	-	۳۴
۱۰	جامعه‌شناسی جمعیت	۲	۳۴	-	۳۴
۱۱	اقتصاد جمعیت	۲	۳۴	-	۳۴
۱۲	پویایی‌شناسی جمعیت ایران	۲	۳۴	-	۳۴
۱۳	جمعیت‌شناسی تاریخی	۲	۳۴	-	۳۴
۱۴	فرهنگ جمعیت	۲	۳۴	-	۳۴
	جمع	۱۴	۲۳۸	-	۲۳۸

*: دانشجویان باید از میان دروس فوق‌الذکر با مشورت استاد راهنما و گروه آموزشی ۶ واحد را انتخاب و

با موفقیت بگذرانند.

نقد نظریه‌های معاصر جامعه‌شناختی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : آشنایی با نظریه‌های معاصر در زمینه علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی. این درس مقدمه‌ای بر نظریات خاص جمعیت‌شناسی است.

سرفصل درس : (۳۴ ساعت)

- بررسی نظریه‌های معاصر و سیر تکوین آنها

- بررسی انواع تقریرات نظریه‌های معاصر

- نقد نظریه‌های معاصر تقریرات آنها

- تحلیل مسائل اجتماعی با استفاده از نظریه‌های معاصر

روشهای تحقیق پیشرفته

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف : بررسی و انتقال پیشرفته ترین روش های تحقیق در زمینه علوم اجتماعی با تأکید بر روشهای خاص جمعیت شناسی

سرفصل درس : (۵۱ ساعت)

- مطالعه، بررسی و تحلیل

- آخرین مقالات تحقیقی

- مجلات معتبر جمعیت شناسی

- به زبان انگلیسی

نظیر

Population Studies

Population and Developmet Review

Demography

Population

روشهای تحلیل آماری پیشرفته و نرم افزارهای متناسب آن

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف :

سرفصل درس : (۳۴ ساعت)

از زمینه های زیر به تناسب نیاز بخشهایی برای تدریس انتخاب شود.

FACTOR ANALYSIS

تحلیل عاملی

Confirmatory Factor Analysis

CLUSTER ANALYSIS

تحلیل خوشه ای

MULTIPLE REGRESSION

رگرسیون چند متغیره

Ordinary least squares Approach (OLS)

روش معمول حداقل مربع ها

روش کلی و وزن گذاری حداقل

Generalized and Weighted Least Squares (GLS)

CROSS - CLASSIFIED FREQUENCY DATA

Logit models

مدل لوجیت

Logliner models

مدل لوگ خطی

CANONICAL CORRELATION ANALYSIS

DISCRIMINANT ANALYSIS

تحلیل تمایز

Logistic discrimination

تحلیل لوجستیک

تحلیل چند متغیره با روش تبعیض

MULTIPLE DISCRIMINANT ANALYSIS

MANOVA

منووا

LINEAR STRUCTURAL RELATIONS (LISREL) روابط ساختاری خطی

سمینار تحقیقات جمعیت‌شناسی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: درس شماره ۳

هدف: افزایش توان تجزیه و تحلیل دانشجویان در زمینه موضوعات و مسایل جمعیتی و بسط آگاهی آنان نسبت به منابع و مآخذ تحقیقات جمعیتی در ایران

سرفصل مطالب درس: (۵۱ ساعت)

- مروری بر زمینه‌های پژوهشی مرتبط با جمعیت
- ارائه و نقد و بررسی مطالعات و تحقیقات انجام شده در زمینه موضوعات و مسایل مرتبط با جمعیت (باروری، مرگ و میر، ازدواج و طلاق، مهاجرت نیروی انسانی و اشتغال، آموزش، مسکن و ...) در ایران و مقایسه آن با تحقیقات انجام شده در سایر کشورها
- ارزیابی و نقد و بررسی اطلاعات و آمارها و پیش‌بینی‌های جمعیتی
- ارائه طرح تحقیقی توسط دانشجویان در زمینه یکی از موضوعات و مسایل مرتبط با جمعیت
- انجام طرح تحقیقی توسط دانشجویان و ارائه گزارشی از آن در جلسات پایانی درس

جمعیت شناسی ریاضی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: درس شماره ۲

هدف: افزایش توانایی دانشجویان در تجزیه و تحلیل ریاضی آمارهای جمعیتی، آشنایی با کاربردهای ریاضی در جمعیت شناسی و کاربرد ریاضیات در جمعیت شناسی.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- مبانی (یادآوری)
- توابع، انواع مشتق، دیفرانسیل، انتگرال
- بیان ریاضی و کاربرد معادلات
- تحلیل فرایند تکرار پذیر
- فنون عددی
- مدل‌های احتمال
- مدل جمعیت متوقف
- تعاریف مدل‌های ریاضی برای رشد جمعیت (دستگاه Logit)
- مدل‌های مختلف جدول عمر
- مدل‌های جمعیتی دیتر مینستیک
- مراحل زاد و ولد و مرگ و میر
- مدل‌های اتفافی
- مسئله تعیین دو جنس
- مقوله‌های اتفافی در مدل نسلی
- تحلیل ریاضی جمعیتی (شرح وقایع حیاتی)

نظریه‌های خاص جمعیت

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: نقد نظریه‌های اجتماعی معاصر

هدف: تعمیق دیدگاه‌های نظری و تئوریک دانشجویان در زمینه موضوعات و مسایل جمعیتی از طریق بررسی و تحلیل و نقد دیدگاه‌ها و نظریات جمعیتی پیشینیان و نظریات و تئوریهای متأخرین.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

بررسی و نقد نظریات جمعیتی پیشینیان (فلاسفه و متفکرین اجتماعی)

بررسی و نقد نظریات جمعیتی متأخرین (مالتوس و پس از او)

بررسی و نقد دیدگاه‌ها و نظریات جمعیتی متفکرین مسلمان

تبیین وضعیت تئوریک و نظرات جمعیتی شناختی در حال حاضر

ادیان و جمعیت

روشهای غیر مستقیم برآوردهای جمعیت

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: درس شماره ۳

هدف: آشنایی کامل دانشجویان با فنون پیشرفته و جدید روشهای غیر مستقیم برآورد سنجهای جمعیتی و کاربرد آن در مطالعات و تحقیقات جمعیت‌شناختی.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- آشنایی با فنون غیر مستقیم برآوردهای جمعیتی

- ارزیابی منابع و داده‌های پایه برآورد.

- روشهای غیر مستقیم برآورد باروری (یادآوری روش براس - فنون جدیدتر برآورد

باروری در مجموعه روش براس - مقایسه و برآورد روش افزایش مقادیر متوسط شماره

زنده‌زدایی، برآورد باروری با استفاده از داده‌های طبقه‌بندی شده بر حسب مدت ازدواج

- روشهای مبتنی بر داده‌های توزیع سنی مانند روشهای بازماندگی معکوس، روش تعلق

فرزندان، روش برآورد رله و روش مدل توزیع سنی)

- روشهای غیر مستقیم برآورد مرگ و میر (برآورد مرگ و میر کودکان با استفاده از اطلاعات

شمار فرزندان زنده بدنیا آمده و در حال حاضر زنده یا روش نوعی براس، برآورد مرگ و میر

بزرگسالان با روش یتیمی و یا روش بیوگی، برآورد مرگ و میر بزرگسالان از اطلاعات

مربوط به توزیع فوتها بر حسب سن، استنتاج جدول عمر صاف شده از مجموعه

احتمالات بازماندگی، برآورد مرگ و میر با روش توزیع سنی مدل جمعیت ثابت، برآورد

مرگ و میر بزرگسالان با استفاده از داده‌های توزیع سنی چند سرشماری متوالی)

- روشهای برآورد مهاجرت و توزیع و پخشایش جمعیت، شاخص‌های شهرنشینی و

شهرگرایی

جمعیت، منابع و توسعه پایدار

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: درس برنامه ریزی جمعیت دوره دکتری و درس نظریه های خاص جمعیت

هدف: افزایش توانایی تحلیل دانشجو در بررسی چگونگی و روند ارتباط میان جمعیت،

منابع و توسعه پایدار در جوامع دارای ویژگیهای مختلف جمعیتی که در مراحل

متفاوتی از توسعه اقتصادی و اجتماعی قرار دارند.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

توسعه پایدار، از تئوری تا عمل

روند تغییرات توزیع جمعیت در مقایسه با توزیع منابع

جمعیت، محیط زیست و توسعه پایدار

جمعیت، منابع انرژی و توسعه پایدار

شهرنشینی و مهاجرت های داخلی و بین المللی و توسعه پایدار

نقش و اهمیت همکاری های بین المللی در تداوم توسعه پایدار

جمعیت و بهداشت

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: نظریه‌های خاص جمعیت

هدف: تحولات بنیادی در وضعیت مرگ و میر و متعاقب آن زاد و ولد و باروری و نتایج جمعیتی آن موضوع جمعیت را بیش از پیش به زمینه‌های بهداشتی مرتبط ساخته است. در این درس ارتباط علوم اجتماعی با علوم پزشکی و نتایج جمعیتی سیاستهای بهداشتی مورد بحث قرار خواهد گرفت. زمینه‌های تحقیقاتی لازم برای برنامه‌ریزی و توسعه بهداشتی نیز از ابعادی است که در این درس به آن پرداخته خواهد شد.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- ارتباط علوم اجتماعی با علوم پزشکی و بهداشت
- ارتباط جمعیت شناسی با بهداشت
- زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی مؤثر بر بهداشت مادر و کودک
- نتایج جمعیتی سیاستهای بهداشتی
- بهداشت و تنظیم خانواده
- رابطه توسعه بهداشت با میزان اختلال در سلامتی (بیماری، ناتوانی، معلولیت)
- برنامه‌ریزی بهداشتی

جامعه‌شناسی جمعیت

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: نظریه‌های خاص جمعیت

هدف: طرح مباحث جامعه‌شناختی جمعیت و اثرات اجتماعی و فرهنگی تغییر و تحولات جمعیتی در این درس موضوعات و متغیرهای جمعیتی به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده و اثر تغییرات و تحولات آنها بر زمینه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی مورد بحث قرار خواهد گرفت. در این درس الگوها و چارچوبهای مفهومی جامعه‌شناسی جمعیت نیز ارائه خواهد شد.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

دیدگاهها و نظریات جامعه‌شناختی جمعیت

جامعه‌شناسی علم جمعیت

روندهای جمعیتی در گذشته و علل و عوامل مؤثر بر آن

مراحل انتقال جمعیتی و رند تحولات جمعیتی دو قرن اخیر

اثرات اجتماعی تغییرات در توزیع سنی و جنسی جمعیت

اثرات اجتماعی تغییرات در مرگ و میر

اثرات اجتماعی تغییرات در باروری

اثرات اجتماعی مهاجرتها

اقتصاد جمعیت

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: درس شماره ۶

هدف: طرح مباحث اقتصادی مرتبط با جمعیت و تأثیر و تأثر و روابط متقابل جمعیت و جنبه‌های اقتصادی. در این درس نظریات، الگوها و چارچوبهای مفهومی اقتصادی مرتبط با جمعیت نیز مطرح خواهد شد. موضوعات مرتبط با اقتصاد جمعیت در سطح خرد و همچنین در سطح کلان مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- دیدگاهها و نظرات اقتصادی جمعیت

- روابط متقابل اقتصاد و جمعیت

تاریخچه ارتباط اقتصاد و جمعیت

تغییرات جمعیتی و پاسخهای اقتصادی

تغییرات اقتصادی و پاسخهای جمعیتی

روابط متقابل پاسخهای اقتصادی و جمعیتی

- جنبه‌های جمعیت شناختی نیروی انسانی و اشتغال

پویایی شناسی جمعیت ایران

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: درس شماره ۶

هدف: شناخت چگونگی تغییرات جمعیت با مذاقه در تعامل میان ساختمان سنی و عوامل تشکیل دهنده تغییرات جمعیت، عواملی هم چون باروری، مرگ و میر و مهاجرت. این درس تأکید بر شناخت وضعیت ایران از نقطه نظر اهداف فوق الذکر خواهد داشت.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- تأثیر باروری، مرگ و میر و مهاجرت بر ساختمان سنی جمعیت
- عوامل شکل دهنده میزانهای رشد جمعیت با تأکید بر ایران
- گشتاور رشد جمعیت (Population momentum) با تأکید بر ایران
- تغییرات نسبی در جمعیت‌های ناهمگن و دارای ویژگیهای جمعیتی متفاوت
- طرح تئوری جمعیت ثابت و پیش‌بینی جمعیت به روش ترکیبی.

جمعیت شناسی تاریخی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: روشهای غیر مستقیم برآورد جمعیت

هدف: مطالعه تغییر و تحولات تاریخی جمعیت در بستر زمان و شناخت روندها و الگوهای مترتب بر این تغییر و تحولات و نیز شناخت عوامل تعیین کننده آنها.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- تغییر و تحولات جمعیتی از گذشته‌های دور تا حال حاضر
- تاریخچه شمارش جمعیت
- تاریخچه ثبت وقایع حیاتی
- مرور متن تاریخی و شواهد مکتوب در مورد جمعیت
- شواهد تاریخی غیر مکتوب برای استنباط ویژگیهای جمعیتی
- عوامل تعیین کننده تغییر و تحولات تاریخی جمعیت
- استنباطها و نتایج اجتماعی تغییرات جمعیتی
- مقایسه روندها و الگوهای تاریخی تحولات جمعیتی

فرهنگ و جمعیت

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: درس شماره ۶

هدف: درک پیوندها و روابط متقابل جمعیت‌شناسی و مردم‌شناسی و هم‌چنین طرح مباحثی در زمینه رابطه فرهنگ و متغیرهای جمعیتی با تأکید بر سه محور باروری، مرگ و میر و مهاجرت از اهداف اصلی این درس است.

سرفصل مطالب درس: (۳۴ ساعت)

- پیوند و ارتباط مردم‌شناسی و جمعیت‌شناسی
- آگاهی، نگرش و رفتار در زمینه مسائل و موضوعات جمعیتی
- جمعیت‌شناسی گروه‌های قومی و نژادی
- روابط متقابل فرهنگ و توسعه
- فرهنگ و متغیرهای جمعیتی
- زاد و ولدوباروری
- مرگ و میر
- مهاجرت
- فرهنگ و ساختارهای جمعیتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۴

شماره ۲۳/۲۶۴۹

پیوست

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)
شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، ترمیم ناموفق و واحدهای غیرضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد. این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردد.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد

۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد).

دراینمورد:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را درمقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، دراینمورد تطبیق واحدها و ترمیم با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای شماره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی درخصوص تقلیل واحدهای درسی درمقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به مرحله اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم ناشینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بیت عالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۶۳

پیوست

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی، دوره، سه‌ماهه، ذی‌ربط و بارعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدهای دوره، کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبب‌های جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
 - ج: گذراندن در سبب‌های از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا جاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

دستورالعمل شورای عالی برنامه ریزی